

הלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "כי תצא" (ובו ה' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

"מתוך ההפיכה" (סיפור היסטורי מפעים מהעבר הלא רחוק)

פרק ע"ח "חורשי המזימות"

דבכהן איכא עשה קדושים תהיו ולנפש לא יטמא. וכתב בנימוקי יוסף וז"ל "איכא דמקשו, למה לי מהאי טעמא, תיפוק ליה דאפילו ליכא גבי טומאה אלא לאו גרידתא, לא דחי עשה דאבידה, דהא קיימיל שבת (דף קל"ב ע"ב) דלא דחי ליה, אלא כגון מילה בצרעת וסדין בציצית, דבעידנא דקא עקר ליה ללאו קא מקיים ליה לעשה, אבל הכא אפילו עומדת על פתח בית הקברות כי מטמא ליה עבר ליה ללאו ולא מקיים לעשה, עד דמהדר ליה למרה? ותירצו דלרווחא דמילתא אקשו הכי.

והרנב"ר ז"ל תירץ, דהכא נמי בשעה שעבר אלאו קיים העשה, כמילה בצרעת, דהא מתעסק הוא במצוות השבה בשעת עקירת הלאו, ואע"פ שלא גמרה, מה בכך, גם מצוות מילה לא נגמרה עד דפרע, דקיימיל ימל ולא פרע כאילו לא מל, ולא ממעטין אלא כההיא דאמרין בפרק ר"א דמילה (דף קל"ב ע"ב) ויקוץ בהרתו ויעבוד, שבשעה שקוץ את בהרתו אינו מתעסק בגופה של מצוה דהיינו עבודה, אלא במכשיריה, דהוא ז"ל סבר דגוף עיקר העשה מתחיל משעת ראיתו, הלכך אם הוא לא מכוון לגולה או לילך לו, מיד עבר העשה כמו שכתב ז"ל.

אבל הרב יהוסף ז"ל כתב בלשונו בנימוקיו, דשאר המפרשים ז"ל סברי הכי, דיכולים לומר דלא דמיא למילה, דמילה כל מה שנעשה בה הוא גוף המצוה עצמה ואם לא גמרה לא נעשית אלא חצי מצוה, כמו שאם לא הטיל ציצית בשתי כנפיו וכן בתקיעת שופר אם לא השלים התקיעות, אבל גבי השבת אבידה עיקר גוף המצוה השבה בבית הבעלים, שזהו עיקר גוף כוונת המצוה והשאר הוא כעין מכשירי מצוה, דודאי אע"פ שצריך להשבת האבידה הנטילה וההבאה קודם לכן, עיקר גוף המצוה הוא ההשבה אל ביתו, ודמי למכשירי שאר מצוות, שאע"פ שצריך לעיקר מצוות לולב לעוקרו מן הדקל, מכל מקום העיקר הוא הנטילה, ואע"פ שבתחילה מתעסק הוא לקיום המצוה, גבי השבה נמי מתחילה אינו אלא כמתעסק להשיב אל ביתו, הלכך צריך לתרץ כדמתרץ מעיקרא, דלרווחא דמילתא אקשי הכי עכ"ל ייעו"ש.

ולכאורה נראה דלפי שיטת בנימוקי יוסף דסבר דמצוות השבת אבידה מתחילה מקיים המצוה בפועל דהיינו ההבאה לבית הבעלים, גבי קבורה נמי הכי, דכל המצוה

א) הטיפול במת והוצאתו לקבורה האם זה מכשירי מצוה או המצוה עצמה.

איתא בפרשה (פ"ר כ"א פס' כ"ב כ"ג) "וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלוקים תלוי ולא תטמא את אדמתך באשר ה' נותן לך נחלה"

פשטות דברי הפסוק מורים דאיסור "לא תלין" חל רק במקום שקללת ה' תלוי קיימת ועל כן מטמא הוא את האדמה, לפיכך חל איסור לא תלין והאיסור להלינו על העץ, כי בכך הוא גורם לזלזול בכבוד של הקב"ה וכפי שהביא ברש"י יעו"ש.

ברם בחינוך (מצוה תקל"ז) כתב וז"ל "מדניי המצוה, מה שאמרו זכרונם לברכה שאין מצוה זו בנתלה לבד, אלא אף כל הרוגי בית דין מצוה ביום הריגתם, גם בכלל המצוה לקבור כל מת מישראל ביום מותו, ומפני כן יקראו זכרונם לברכה המת שאין לו מי שיתעסק בקבורתו 'מת מצוה' כלומר שמצוה על הכל לקובר מצד הציווי הזה. ובהמשך כתב החינוך "ונוהגת מצוה זו לענין הרוגי בית דין בזמן שנוהג דיני נפשות, ולענין שאר מתי ישראל בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ובנקבות שמצוה לקברם ביום המיתה, ועובר על זה והלין את המת שלא לכבודו, ביטל עשה זה, מלבד שעבר על לאו וכו' יעו"ש. וכן הוא ברמב"ם (פ"ר י"ב מהל' אבל הל' א') ויעוין בגמ' בסנהדרין (דף מ"ז ע"ב) ויעוין מה שהאריך בזה בלח"מ.

והנה יש לחקור בענין מצוות קבורת המת מהי המצוה, האם רק הקבורה כפי לשון הפסוק "כי קבור תקברנו ביום ההוא" וזה עצם הקבורה עצמה, אבל ההתעסקות במת והוצאתו לקבורה אפשר שהוא רק בגדר מכשירי מצוה ותו לא, או דלמא כל ענין ההתעסקות במת הוא מצוה. ומצינו כיוצא בזה נידון לענין השבת אבדה, מהי המצוה עצמה האם ההתעסקות בכל ההשבה או ההשבה בפועל לידי הבעלים היא המצוה והיתר הן בגדר מכשירי מצוה.

דאיתא בגמ' בב"מ (דף ל' ע"א) דאם הייתה האבדה בבית הקברות והוא כהן, פטור הוא מלהשיבה לבעלים, שאין עשה של השבת אבדה דוחה עשה ולית. ופרש"י

וחשיבא עבורו מטרה חשובה, לפיכך חייב לר' שמעון (ויש לדייק, דהרי לא נחלקו ר' שמעון ור' יהודה בקובר את המת בשבת, דיש לחייבו משום בונה דאשווי גומות שהרי חייב הוא לכסותו ולהשוות הגומות ויאמר ר' שמעון דפטור על כך משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופא, אלא ודאי דהקבורה עצמה שהיא מצוה גמורה לר' שמעון הוי מלאכה הצריכה לגופא, ומאי שנא הוצאת המת מקבורה? אלא ודאי קבורה הוי גוף המצוה ואילו הוצאת המת הוי רק מכשירי מצוה) ויעוין ברשב"א.

ברם רש"י שהשווה הוצאת המת לקבורה, ס"ל דהמצוה מתחלת כבר בהוצאת המת ואם פטר ר' שמעון, ע"כ דאף היכא דזה נוגע לקיום המצוה חשיב לר' שמעון כמלאכה שאינה צריכה לגופא ושפיר הביא ראיה, ולפי זה אה"נ גם בקבורת המת עצמו יפטור ר' שמעון כיון דמה שקובר אינו משום שחפץ בהשוואת גומות אלא דבעי לקבור את המת ולפיכך הוי מלאכה שאינה צריכה לגופא.

נמצא לפי"ז דיש לנו בזה מחלוקת רש"י ותוס' מפורשת בעניין, ודו"ק היטב.

ב) הגבהת והשבת אבידה הוי חלק ממעשה המצוה או רק מכשירין?

איתא בפרשה (פ' כ"ב פס' א') **"לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך"**

ובפרש"י: והתעלמת, כובש עין, כאילו אינו רואהו, לא תראה אותו שתתעלם ממנו, זהו פשוטו והתעלמת, ורבותינו דרשו פעמים שאתה מתעלם.

והנה שני דברים נלמדים מהמילה 'והתעלמת' שפירושו פעמים שאתה מתעלם (דאלי"כ היה לפסוק לומר 'ותתעלם מהם' שיהיה משמעו שאסור לך בכל עניין להתעלם, ברם לשון והתעלמת מורה שיש פעמים שהוא כן במצב של והתעלמת כלומר שמותר לו להתעלם. ובגמ' בב"מ (דף ל' ע"א) דרשו מזה שני דינים לפטור, כהן והיא בבית הקברות, שאינו יכול להתחייב במצוה ודין זקן ואינו לפי כבודו שאינו חייב להתעסק בהשבה (ברם אם התעסק בזה שוב אינו יכול להפקיע עצמו מחיוב המצוה)

והנה בדין כהן והיא בבית הקברות נתנה הגמ' הטעם דלא אתי עשה דהשבה ודחי לעשה ול"ית של כהונה. וכבר תמה בזה הנימוק"י (במס' ב"מ) והבאנו לעיל את דבריו דבלאו טעמא דעשה דוחה ל"ית אין להשיב האבידה כיון דלא הוי בעידנא דמתעקר לאו מתקיים המצוה, כגון האם האבידה בשערי בית הקברות ששם אי אפשר לקיים את ההשבה ונטמא קודם להשבה. ובשם הר"ן הביא דחשיב קיום המצוה משעה שהגביה את החפץ ודמי למילה בצרעת דבשעה שמתחיל החיתוך הוא מפקיע את הצרעת אף שעוד לא גמר את המעשה עד שלא יעשה את הפריעה

היא הקבורה בפועל, אבל כל ההתעסקות עד לקבורה הוי רק מכשירין.

(אמנם גבי מת מצוה נראה לומר דאף אם הוי רק גדר מכשירין מותר לכהן ונזיר להיטמאות לו, משום דאיכא ילפותא מיוחדת להדחות הלאו, שהרי לאו מדין עשה דוחה לא תעשה קאי, דהרי בכהונה הוי עשה ולא תעשה ולא יבוא עשה וידחה לא תעשה ועשה, וא"כ אף אם המצוה הוי כל ההתעסקות במת מכל מקום אין עשה דוחה ל"ית ועשה, אלא ע"כ דלאו מדין דיחוי קאי עלה אלא התורה הפקיעה בכה"ג את קדושת הכהונה גבי מת מצוה).

ולשיטת הר"ן לכאורה הוי כל ההתעסקות במת מצוה גמורה ולא דמי לתלישת לולב מן העץ דלכו"ע הוי מכשירין, דזו רק הוי הכנה למצוה אבל אין עניין לתלוש לולב מהדקל, דהא אם יש לו מן המוכן ודאי לא יחסר במצוה וכן הוא גבי שופר, אבל לגבי מת עצם הוצאת המת והובלתו לקבורה הוא ממעשה המצוה כפי הטיפול באבידה שהוא משעת ההרמה והתעסקות בו.

וראיתי ב"כנפי יונה" דישנו בזה מחלוקת ראשונים מפורשת, דהנה מצינו שיטת ר' שמעון (שבת דף צ"ד ע"א) גבי הוצאת המת דהוא פטור לפי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופא הלכך המוציא את המת מרה"י [כדי לקוברו] פטור משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופא שאינו צריך לגוף ההוצאה רק לצורך המת ולא לצורך המוציא, דברצונו לא היתה באה לו כלל וכגון אם הנפטר הוי במקום שאין בו כלל הוצאה מרה"י. ויליף מינה רש"י (שבת דף ק"ה ע"ב) לגבי קורע בשבת על מתו דלשיטת ר' שמעון יהיה פטור עליה ואף שחייב מצד הדין לקרוע על מתו ואם קרע הרי מקיים בזה מצוה (ויש לעיין אם מקיים כלל מצוה שהרי כל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ואיך יצא ידי חובת הקריעה ואכמ"ל) ומה דאיתא בגמ' שם דחייב קאי רק לשיטת ר' יהודה דמלאכה שאינה צריכה לגופא חייב עליה.

אולם תוס' (ד"ה הא ר' יהודה) נחלקו על רש"י וס"ל דאפילו אליבא דר' שמעון הוי מלאכה הצריכה לגופא ולפיכך חייב הקורע על מתו אף אליבא דר' שמעון, ברם לכאורה דברי תוס' הם פלא, שהרי שפיר הביא רש"י ראיה מדברי ר' שמעון לגבי הוצאת המת, דכמו שבהוצאת המת אינו מתחייב דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופא מה"י יש לדון גבי קורע על מתו לפטור דמאי שנא?

אלא ע"כ צ"ל דיש לחלק בין הוצאת המת לקריעה, דתוס' סברי דמצות הקבורה הוי רק הקבורה בפועל, אבל הובלת המת לקבורה הוי מכשירין, ולפיכך אין זו מצוה שאפשר להחשיבה כצריכה לגופא, דהתעסקות בהוצאת המת אינה רק מכשירין בעלמא, לפיכך לר' שמעון לא חשיבא מלאכה הצריכה לגופא ולהכי פטר עליה, אבל קריעה על המת זוהי המצוה עצמה ויש למצוה הזו חשיבות שרוצה בה כדי לקיים את המצוה

ברם נראה דהתירוץ אינו נכון כלל, דבשלמא גבי שבירת עצם אם יש חיוב לאכול את מוח העצם דחשיב כבשר פסח בזה אין כל דרך לקיים את מצוות אכילת הפסח בלי לשבור את העצם, בכה"ג מחדשים פסקי תוס' דאף דלא הוי בעידנא מתעקר ללאו אף שלא הוי בעידנא דקיום המצוה, אבל גבי השבת אבידה הרי לא הכרח שתהיה בבית הקברות, וגם כשהיא בבית הקברות הלא יכול לבקש מגוי שיוציא לו את החפץ מבית הקברות כדי שיוכל לטפל בזה מכאן והילך, ובזה אי סבירי לן כששיטת הנימוקיי ז"ל שהמצוה אינה מתחלת רק עד שיעשה את ההשבה ממש, אין להשיב את האבידה כשהוא כהן כיון דלא הוי בעידנא, דאלייכ בכל עת נאמר את הסברא הנ"ל, גם לענין העבודה בצרעת נימא היות ואין לי כעת רק כהן מצורע ואין מי שיעשה עבודה נעביד קציצה משום ההכרח שתיעשה העבודה ומפני מה העלתה הגמ' בפשיטות דכה"ג חשיב שלא בעידניה, אלא עיי' צ"ל דכיון דבאופן הרגיל ישנם כהנים שאינם מצורעים שיכולים לעשות את העבודה בלי שיקצו את הבהרת, אף שכרגע אין כהן, מכל ממקום לא חשיב אי אפשר באופן אחר ודו"ק.

(מהרה"ג החו"ב בעל וברך דוד שליט"א)

ג) על מה נענש בן סורר ומורה

יש לחקור על איזה עבירה נענש בן סורר ומורה בעונש סקילה, וי"ל בזה ד' אופנים:

א. על שהמרה פי אביו ואמו. ב. על הגניבה. ג. על שזלל וסבא. ד. על מה שעתידי ללסטם את הבריות.

ויש לומר גם **אופן חמישי**: שאי"ז עונש כלל אלא משום תקנתו שימות זכאי ואל ימות חייב, וכן משום תקנת הכלל שלא ירבו ליסטים בישראל.

וברמב"ם לכאורה יש סתירה בענין זה, דלכאורה ממה שקבע דינים אלו בהלכות ממרים משמע שעונשו הוא מדין ממרה, אך שם פ"ז ה"א כתב להדיא: "שאינו נהרג אלא על אכילה מכוערת שאכל", הרי שעונשו הוא על כך שזלל וסבא.

ואפשר ליישב שבאמת עיקר החיוב הוא על מה שהמרה פי אביו ואמו, אמנם השיעור בהמראה זו הוא שמעיז את פניו כנגדם עד כדי כך שגונב ואוכל לתאותו.

ועוד י"ל, שעיקר החיוב הוא על המראת פי הוריו, כנ"ל, אמנם אם המראה זו היתה בעניינים אחרים לא היה נענש במיתה, כי אז עדיין היתה לו תקוה שישוב בתשובה, אך כיון שנמשך בבשר ויין אבדה תקותו, וממילא נענש במיתה.

ועי' **רמב"ן** (כא ח) שכתב שנענש משום ההמראה וגם משום האכילה, ועי' **דעת זקנים** שבן סו"מ

ברם הנימוקיי נחלק בזה על הר"ן וסי"ל דלא דמי למילה דהתם כל שלא חתך חלק מן הציצים לא קיים המצוה, נמצא שגוף החיתוך כולו הוא חלק מן המצוה וכל שלא גמרה הוי כעושה חצי מצווה ודומה למטיל שתי ציציות בשתי כנפות שלא עשה כלל מצוות ציצית וכן גבי תקיעת שופר אם לא ישמיע רק חלק מהתקיעות לא עשה ולא כלום, אבל לגבי השבת אבידה עיקר המצוה היא שהחפץ יושב לבית הבעלים וכל מה שמטפל בהשבה עד להבאה לביתו אינו רק בגדר מכשירי מצוה ודמי לעוקר לולב מהאילן שאין זה חלק מהמצוה אלא רק הנטילה יעו"ש.

ברם יש ליישב דברי הר"ן ז"ל דסבירי ליה כדעת הרמב"ן ז"ל [במלחמות] דכמשגביה את החפץ כדי להשיבו הוא נעשה עליו שומר עבור הבעלים וחלק מן מצוות השבת האבידה זה שנעשה אחראי כלפיו וכך אין החפץ אבוד מן הבעלים ולא יחול יאוש ברשותו שוב לעולם, והרי זה כאילו כבר המציא את החפץ לרשות הבעלים, וכיון שכן אין זו סתם התעסקות בהשבת החפץ אלא עיקר במצוות השבה, לפיכך אף אם הגביה את החפץ בבית הקברות יש לומר שהוא מתעסק במצוה.

ואם נאמר שסברא זו דחוקה היא מאד, דמכל מקום גם זה אינו רק גדר של מהתעסק דהרי בפועל אין החפץ בידי הבעלים וקשה לומר שזה נחשב חפצא של השבה, מכל מקום אפשר לתרץ את קושיית הנימוקי יוסף באופן אחר קצת. דהנה מצינו בסוגיא דזבחים (דף צ"ז ע"ב) בענין לאו דשבירת עצם דהקשתה הגמ' דליתי עשה דואכלו את הבשר ולדחי לל"ת דעצם לא תשברו בו" ותמהו תוס' (בד"ה ואחד עצם) היאך קאי הכלל הזה הלא תנאי איכא בזה דבעידנא דמתעקר הלאו מתקיים העשה והכא בעת ששובר את העצם הוא לא מקיים את המצוה של אכילה וכה"ג ליכא דין דחיה, והניחו בקושיא.

ברם בפסקי התוס' יישבו את הקושיא וחידשו דין דאימתי נאמר הכלל דכל היכא דלא הוי בעידנא לא מדחי, כל זה נאמר רק אם אכן הדבר היה אפשר שיעשה ובפועל לא קיימת המצוה בכה"ג אם לא הוי בעידנא, כגון כהן שיקצוץ את הבהרת כדי לעבוד את העבודה דאפילו שקצץ מכל מקום עוד לא עשה את העבודה בכה"ג נאמר בגמ' בשבת (דף קל"ב ע"ב) דלא עבידן דחוי, ברם גבי שבירת עצם כיון שאי אפשר בענין אחר דהרי כדי לאכול את מוח העצם ולקיים מצוות אכילת הפסח ולמנוע את האיסור לא תותירו ממנו עד בוקר אין דרך אחרת בלי לשבור עצם בכה"ג אין את החסרון הנ"ל.

ולפי"ז אפשר היה לומר באופן שהאבידה נמצאת בפתח בית הקברות ואי אפשר להשיב את האבידה בלי להיכנס אי"כ אפשר לומר דחשיב כאינו אפשר ולפיכך אף דלא הוי בעידנא, אתי עשה דהשבה ודחי ללאו דטומאה.

מידת הרחמים עצמה אומרת שלא ראוי לרחם עליו, כי מוטב שימות זכאי ואל ימות חייב, וממילא כאן חייב סקילה אפי' על עבירה קלה כזו, והא דמקשינן בגמ' דא"כ אפי' קטן נמי, יש לפרש דהקושיא היא שלפי מידת הדין ראוי שגם קטן יענש על מעשיו, שהרי יש לו קצת דעת.

ועיין עוד ברמב"ן (כא ח) שהביא את דברי הגמ' שבן סו"מ נהרג על שם סופו, וכתב שמיתת בן סורר היא כדי שהעם ישמעו ויראו, וצ"ע דבגמ' לא משמע כן, ואולי כוונתו שיש ב' טעמים.

ביאור דברי הגר"ח בענין זה

ובחי' רבינו חיים הלוי על הרמב"ם פ"ו מגירושין ה"ט בסופו תמה על קושיית הגמרא למה קטן לא נעשה בן סורר, דאיך אפשר לעשות קטן בן סורר, הא אין מעידין על הקטן ואין מקבלין עדות שלא בפניו וקטן כשלא בפניו דמי, ותירץ דכיון שלא על חטאו נהרג אי"ז עונש אלא דין בעלמא להרגו, ובזה גם בקטן הוי כפניו.

ומבואר מדבריו שהריגת הבן סורר אינה עונש כלל, אלא קיום דין בעלמא, וצ"ע דלפי משנ"ת גם כאן הוי בגדר עונש על מה שעשה, וכמבואר בדברי הרמב"ם ועוד, כנ"ל.

ולפי משנ"ת דבקושיית הגמרא שגם קטן יענש ס"ד דאין זה עונש, אך למסקנא באמת הוי עונש, י"ל דכל דברי הגר"ח נאמרו רק על קושיית הגמרא, אך אה"נ דלמסקנא אינו כן.

ועוד יש לומר, בהקדם, דהנה בעיקר דברי הגר"ח לכא' תמוה מאוד מה הסברא במה שכתב שכיון שאין זה עונש גם בקטן הוי כפניו, וראיתי לבאר את דבריו, דהנה כתב רש"י ב"ב כ"ח ע"ב דהא דבעי קבלת עדות בפניו היינו כדי שיוכל לטעון ולהביא עדים להזימם, ולכאורה קשה דהא גם בשור צריך קבלת עדות בפניו אף שאין לו דעת, וצ"ל דבאמת יש גזה"כ שא"א לקבל עדות על נידון שלא בפניו גם אם אין לו דעת, אך באדם שעונשין אותו יש דין נוסף שצריך שהנידון ישמע ויבין את העדות כדי שיוכל לטעון על העדות או להזימה, אך הדין הנוסף הזה הוא רק אם באים לפסוק עליו עונש, אך אם באים לפסוק עליו דין שאינו עונש, שם בעי קב"ע בפניו רק מגזה"כ, אך אין דין שישמע ויבין את העדות.

ולפ"ז נמצא דדוקא בעונשין אמרי' דקטן כשלא בפניו דמי, כי אין לו דעת להבין ולטעון, אך במידי דהוא דין בעלמא, בזה בעי קבלת עדות בפניו רק מגזה"כ, וא"צ שיבין את העדות, ולכן בזה גם בקטן הוי כפניו (אמנם בקו"ש ב"ב אות ק"ב ביאר דרק בגמר דין איכא גזה"כ דגם בשור בעי בפניו, אך הקבלת עדות א"צ שתהיה בפני השור, ע"ש, ובאבי עזרי הקשה על הגר"ח דאיכא מ"ד דקטן שבא לעונת נדרים ונדר

בסקילה כמו מקלל אביו ואמו, ובפי' הרא"ש כתב "מדכתיב איננו שומע מכלל שהוא מקלל אביו ואמו וחייב סקילה", ומבואר מדבריהם שעונשו בא על כך שקילל את הוריו או עכ"פ היקל בכבודם.

והנה בגמרא סנהדרין ס"ח ע"ב אמרינן: "אטו בן סורר ומורה על חטאו נהרג על שם סופו נהרג, וכיון דעל שם סופו נהרג אפילו קטן נמי", ולכאורה מפורש כאן להדיא כמו הצד החמישי שסקילת הבן סורר אינה עונש כלל אלא משום שעתיד ללסטם את הבריות, ולכאורה היא סתירה מפורשת לדברי הראשונים הנ"ל שפירשו על מה נענש.

אמנם אפשר לומר, דאה"נ בקושיא זו באמת ס"ד דבן סורר לא נהרג על חטאו כלל, אך אליבא דאמת דילפינן מקרא דקטן פטור אמרינן דבאמת על חטאו נהרג.

אמנם מדברי הרבה ממפרשי התורה מוכח שבאמת סקילתו של הבן סורר היא אך ורק על שם העתיד, דהרי ידוע מה שהקשו המפרשים למה דינו של בן סורר בסקילה הא מלסטם את הבריות היינו רוצח ודינו בסייף, ומוכח מקושיא זו שסברו דאין זה עונש כלל על מה שכבר עשה, אלא הוא עונש על העתיד, שירדה תורה לסוף דעתו שעתיד ללסטם את הבריות, ובגור אריה כתב דבן סו"מ הוא כרודף המתחייב בנפשו, ולפ"ז אין זה עונש כלל, אלא משום תקנת הכלל.

וכן ידועה הקושיא דבר"ה ט"ז ע"ב אמרי' "אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה" ויליף לה מישמעאל, ואיך בן סורר נידון על שם סופו, ובחזקוני ובפי' ר"ח פלטיאל פ' וירא תירצו דבן סו"מ כבר עתה התחיל לחטוא, ובגור אריה הקשה דמ"מ הא עדיין לא נתחייב מיתה, ובגמ' משמע דלא דנין כלל על העתיד, ועוד תירץ ר"ח פלטיאל דישמעאל נידון רק על זרעו, אך האדם עצמו נידון גם על העתיד, וכ"כ המהרש"א בר"ה שם, ועי' שפ"א שם שהקשה ע"ז, ועוד תירץ ר"ח פלטיאל שרק בדיני שמים לא דנין ע"ש העתיד, וכ"כ הגור אריה, וכ"כ המשך חכמה פ' מקץ.

ועוד כתב הגור אריה דהחויב הוא על עכשיו, והא דירדה תורה לסוף דעתו וכו' הוא רק טעמא דקרא למה חייבה התורה מיתה על עבירה כזו, ובשפ"א בר"ה שם כתב דחייב מיתה על עכשיו משום שהוא גרם לעצמו שבסופו יבוא לידי כך,

ומדברי רובם מבואר שהבן סורר לא נענש על מה שכבר עשה, וצ"ב דלכאורה הוא סותר לדברי הרמב"ם והרמב"ן ושאר הראשונים הנ"ל.

ולכאו' י"ל, דע"פ מידת הדין על כל חטא ראוי להתחייב סקילה, אך הקב"ה מתנהג במידת רחמים ולכן על עבירות קלות לא חייב האדם מיתה, אך כאן

ויבמה. והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי. וקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה. ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים ושלצה נעלו מעל רגלו ורקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו. ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל."

מלשון הפסוק נראה שדין יבום וחליצה נהג רק כאשר אשת המת רוצה להתחתן עם אדם לאחר מיתת בעלה, ובזה באה אזהרת התורה שלא תהיה אשת המת החוצה, אלא יבמה יבוא עליה ויבמה או שהיא חולצת את נעל היבם מרגלו.

והנה השולחן ערוך (אהע"ז קסה, ג) כתב: "יבמה שתבעה הייבם לחלוץ, והיא אינה רוצה אלא לישאר עגונה, אין שומעין לה, אפילו היה הייבם נשוי". ומקור דבריו הוא מהרמב"ם (יבום וחליצה ב, טז). טעם הדין הוא: "שהרי הייבם אומר לה כל זמן שאת זקוקה לי אין נותנין לי אשה, ואפילו היה נשוי אפשר שיישא אשה אחרת או תהיה לו מריבה בתוך ביתו מפני היבמה".

בעל הבית שמואל על אתר (סק"ט), כתב על הלכה זו [על פי גרסת החזון איש (אהע"ז קכב, יא)]: "ואם אינה רוצה לחלוץ מחמת בוש או דקשה לה להיות שפילה ונכנעת לו, דינה כמורדת שנותנת אמתלא לדבריה וכו'. ומשמע אם היא רוצה ליתן חלקו ואינה רוצה לחלוץ הרשות בידה, ועי' בב"י בשם הרמב"ם, ותשובת הר"ן (סי' סא). ועיין בזהר (ריש פרשת חוקת, דף קפ ע"א) משמע דמצוה דוקא בחליצה".

ומבואר מדבריו שמצד עיקר הדין אי אפשר לכפות את היבמה לחלוץ, כל שסירובה אינו מפריע ליבם להתחתן; אלא שמדברי הזהר משמע שיש ענין

ועבר על נדרו לוקה, ושם ודאי הוא עונש, ואיך מקבלים עליו עדות, והיא קושיא אלימתא, ואפ"ל דכיון דלגבי נדרים חשיב שיש לו דעת, ממילא אמרי' דישי לו דעת גם לענין קבלת עדות על זה), ולכאול' לפ"ז יהיה אפשר לקבל עדות על הבן סו"מ בפניו גם כשהוא ישן או שיכור, וצ"ע.

והנה לעיל נתבאר דמשמע מדברי הרמב"ם שהעונש של בן סורר הוא על כך שהמרה את פי הוריו, ולפ"ז יש לחקור האם חיוב המיתה שלו הוא כלפי שמיא, או דלמא החיוב רק כלפי הוריו, כלומר שיש להוריו רשות לתבעו בב"ד שייסקלוהו, וראיה לזה שאם מחלו לו פטור.

והנה בסנהדרין ס"ח ע"ב תנן: "מאימתי נעשה בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון... שנאמר כי יהיה לאיש בן... בן ולא איש", וביאר הרמב"ם בפיהמ"ש ובחיבורו פ"ז מממרים ה"ה שהוא משום שאז הוא ברשות עצמו, ע"ש, וצ"ב מאי נפק"מ באיזה רשות הוא, הא תמיד מצווה האדם על כיבוד אביו ואמו ומוראם, ואמנם קטן שממרה את פי הוריו הוי עזות פנים טפי, אך מה זה שייך לכך שהוא "ברשות עצמו", ונראה מזה דס"ל להרמב"ם שהמיתה דבן סו"מ אינה חיוב כלפי שמיא אלא רק כלפי הוריו, דהיינו שהתורה נתנה להוריו רשות להרגו ע"י ב"ד, וזה דוקא בזמן שהוא ברשותם, אך כשהוא ברשות עצמו אין להם רשות לזה.

ולפ"ז נמצא דאף אם הסקילה של בן סורר הויא עונש, מ"מ אין זה כמו כל עונשין שהוא חיוב מיתה לשמים, אלא כאן הוא חיוב מיתה כלפי הוריו, משום שהתורה קבעה שהוא ברשותם לגבי זה, והשתא לפ"ז יש לבאר את דברי הגר"ח, דכל הדין שצריך קבלת עדות בפניו זה דוקא בכל עונשין שבתורה, שבהם האדם הנידון הוא ברשות עצמו, ויש לו זכות לשמוע ולהבין את העדות כדי שיוכל לטעון ולהזים, אמנם לבן סורר ליכא זכות זו, משום שלגבי זה אינו ברשות עצמו אלא ברשות הוריו, ונשאר רק הגזה"כ שיהיה בפניו כמו בשור, וזה שייך שפיר גם בקטן.

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה (מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)

(ד) בדברי החתם סופר במחלוקת בין

הנגלה לנסתר

א איתא בפרשה (דברים כה, ה - י): "כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וכן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה

והעדים לחלל יום טוב שני בכתיבה לצורך תיקון נשמתו לכשימות. עוד טעם שני להתיר, אם מתירים כבוי הנר ביו"ט [שני] מפני דרך ארץ או הפסד ממון, לא נתיר לכתוב גט מפני תקנת עגונות כי מצוה רבה היא".

בדחיית דברי הרב המתיר [שעל פי המבואר בשו"ת שבעה עינים לגאון רבי שלמה קלוגר, הרב המתיר היה רבי אלעזר לנדא בעל "יד המלך"] כתב החתם סופר: "איך ניקל באיסור דאורייתא בדבר שלא נזכר בשום מדרש הגלויה לנו כי אם הנסתרות שאין לנו עסק בהם שאין למדין הלכה על פיהם. אי נמי י"ל עד כאן לא שרו חז"ל אלא כבוד המת בעולם הזה אפילו אינו שלא יסריח אלא כבוד בעלמא כגון למיגז ליה גלימא, אבל לצרכי עוה"ב לא, ומשום הכי לא אמרינן צדוק הדין וקדיש בבית הקברות ביום טוב ב', אף על גב דודאי אית בי' תיקון נשמה דמשום הכי ס"ל קצת פוסקים דאמרינן קדיש ביום טוב ב' ומ"מ לא קיי"ל כוותי' כדפסקין ביו"ד (תא, ו). ונ"ל מסברא דכעין דאורייתא תקנו, כשם שהתירה תורה ביום טוב אוכל נפש הדיוט לצרכי עוה"ז ולא אפילו צורך הדיוט לכפרת נפשו, ואי היה מקריב רק נדרים ונדבות היה מתכפר מקופיא ומכ"ש חטאת מ"מ לא התירה תורה, הוא הדין חז"ל ביו"ט ב' לענין מת לא התירו אלא צרכי גופו ולא צרכי נשמתו וכו'".

ויש לדקדק בכל תשובות אלו מהי נקודת הענין בדברי החתם סופר, שאין מתייחסים לדברי הזוהר והמקובלים לפסוק הלכות מכח דבריהם [ובעיקר ענין זה יש אריכות גדולה, אמנם כאן הנידון הוא רק בביאור דברי החתם סופר].

ד. ונראה לבאר על פי דברי החתם סופר במקום אחר (או"ח נא): "ידע נא פאר רום מעלת כבוד תורתו שלא ילעג עוד על מנהגי ישראל שנעלם טעמם ממנו כי ממקור מים חיים הם נובעים, ורגיל אני לומר כל

קן כדי לעורר רחמי אימא עילאה על בניה ולפי זה ליכא משום אכזריות, דאפילו אם לצורך הנאת אדם לא הגיעו רחמי שמים על בע"ח, מכל שכן לצורך מצוה. אך ש"ס דילן על כרחך לא ס"ל הכי דהרי להנ"ל תינח בזמן שאין בהמ"ק קיים, אך בזמן שבהמ"ק קיים כגון בימי דוד ושלמה דסיהרא קמה בשלימותי' ואם הבנים שמחה ומכל שכן לעתיד לבוא במהרה בימינו מאי איכא למימר, וכו', אלא על כרחך ש"ס דילן לא ס"ל כזוהר הנ"ל, וידוע היכי דפליגי הנגלה עם הנסתר אין לנו עסק בנסתרות והנגלות לנו ולבנינו.

על כל פנים היוצא מזה לנדון שלפנינו, הפוגע בשבת בקן ציפור לא מיבעיא לטעמו של הזוהר לא יפריחו שלא לעורר יללה לעילא, אלא אפילו על פי הנגלה כיון שעל פי אותו הטעם אינו מחויב לחזור אחר מצוה זו כשאינו רוצה בבנים א"כ להרמב"ם שמצות שלוח ביד אסור בודאי, ואפילו להפריח נראה לי דלא שפיר דמי כיון דלהרמב"ם לא יצא ידי חובת מצוה נמצא התאכזר שלא לצורך והמתחסד בזה אין רוח חכמים נוחה הימנו" [ויעויין עוד בשו"ת חכם צבי (סימן פג)].

ג. עוד מצאנו לחתם סופר בתשובתו הנודעת (או"ח קמה) גבי כתיבת גט לשכיב מרע חשוך בנים שעמד למות ביום טוב שני, והיו שרצו להתיר לכתוב גט כדי לפטור את אשתו מחליצה.

וכתב החתם סופר: "הנה לפי מה שראיתי מתוך דברי השואל התיר המתיר מתרי טעמי, א' כיון שנמצא בספרים והובא בבית שמואל (אהע"ז קסה, ט) שהחליצה היא תיקון לנשמת המת, וא"כ זה החי השכיב מרע שרוצה לפטור אשתו בגט שלא תישאר זקוקה הרי הוא רוצה לתקן נשמתו אחר מותו שלא ישאר רוחו מקשקש באשתו הזקוקה כדאיתא בזוהר, נמצא הוה גירושין אלו צרכי המת ותיקון נשמתו ויו"ט שני לגבי מת כחול שווינהו רבנן, א"כ מותרים הסופר

ה) מי שעבר כמה לאוין כמה ילקה.

[חידוש החזו"א בדעת הרמב"ם ודעת הריטב"א]

מהגאון בעל ספר "גינת אגוז" שליט"א

ארבעים יכנו (כה, ג)

א) תנן מכות כב, ב עבר עבירה שיש בה שני לאוין [כגון חורש בשור וחמור וכלאים בכרם, ריב"ן] אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור, ואם לאו [דלא אמדוהו אומד אחד אלא לאו אחד אמדוהו תחילה, ריב"ן] לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה.

ובגמ' פריך מברייתא דתני אין אומדין אומד אחד לשני לאוין, ומשני, דהיכא דאמדוהו שאין בכוחו ללקות אלא ארבעים ואחד, אין לוקה אלא ל"ט על לאו אחד, כיון שאין יתרים על הל"ט אלא ב' מלקות, ובעינן מלקות הראויות להשתלש, וא"כ א"א לפחות מג' מלקות, אבל מתניי איירי דאמדוהו דבכוחו ללקות מ"ב, דיש ג' יתרים על ל"ט, לוקה מ"ב, ועולים לו הג' מלקות ללאו השני.

ויל"ע היכא דאמדוהו דיכול ללקות מ"ב, דדינו דעולה לו לב' המלקיות, וכשהתחיל ללקות, קודם שלקה ל"ט, נפסקה הרצועה או שנתקלקל ברעי, דדינו דאין לוקה עוד ונפטר מאותם המלקות כמבואר בסוגיא, האם הוי הפסקה רק למלקות הראשון ועדיין יש לו ללקות בשביל הלאו השני, או דלמא דחשיבי המ"ב כחדא הלקאה, וכיון דדינו שלא ללקות, נפטר גם מן המלקות השני.

ב) והנה בחזו"א (ח"מ סי' יח) עמד בדינא דמתניי, וכי, נראה דלעולם אין ממתניין לו למי שחייב מלקות עד שיבריא, אף אם הוא כחש כח עכשו, אלא כל שיכול לקבל מלקות הראויין, וחזר וחטא מיד אח"כ, מלקין אותו מיד אם יכול לקבל מלקות הראויין להשתלש דהיינו לכה"פ ג' מלקות, ואין ממתניין לו עד שירפא מן הראשונות, וא"כ הדין נותן דמי שנתחייב ב' מלקות, אם אמדוהו למ"ב, מלקין אותו מ"ב ומפטר, דמה לי אומד בתחילה למ"ב, ומה לי ב' אומדין בתחילה לל"ט ואח"כ לג'.

המפקפק על נימוסי' ומנהגנו צריך בדיקה אחריו כי מי שתורתו אומנתו ויראת ה' חתולתו ובילדי נכרים לא יספיק לא יתן לחטוא את בשרו, ויפה כתב פאר רום מעלתו על שכנגדו שהביא מכתבי האר"י וכתב עליו פאר רום מעלתו עם נעלמים לא אבוא יפה דיבר, וכן אני אומר כל המערב דברי קבלה עם ההלכות הפסוקות חייב משום זורע כלאים פן תוקדש המלאה הזרע אשר תזרע, ולעומת זה המערב ספרי הגיון עם דברי תורה עובר על חורש שור וחמור יחדיו ואם הוא מנהיג ישראל מנהיג בכלאים".

ולכאורה צריך ביאור מפני מה נחשב הדבר כזורע כלאים, והלא חכמת הקבלה וסודות התורה נמסרו למשה מסיני [כמו שכתב הרמב"ן בהקדמתו לתורה], ומדוע נחשבים דברי הזוהר כמין שונה מדברי ההלכה.

והנראה לומר, שדברי הזוהר הקדוש לא נאמרו באופן של פסיקת הלכה, אלא באופן של גילוי פנימיות טעמי המצוה, ועל כן סבר החתם סופר שלערב את טעמי המצוה עם גדר המצוה נחשב ככלאים.

זוהו עומק כוונת דבריו: "המערב דברי קבלה עם ההלכות הפסוקות", דהיינו שהוא קורא את דברי הזוהר שמבארים את טעמי המצוה, ואת פעולות המצוה בעולמות העליונים, ולומד מזה הלכות למעשה, זהו נחשב ככלאים.

טעם דבריו הוא שישנם לכל מצוה שתי שפות. יש שפה הלכתית שהיא מגדירה את כללי המצוה ופרטיה, הלכותיה ודקדוקיה. מלבד זאת יש את שפת הקבלה שהיא מיועדת לחבר את הלב והשכל אל המעשה, והיא מתעסקת עם גילוי מטרת המצוה ופעולתה. משכך סבר החתם סופר, שאם בגלל גילוי טעמי המצוה יוצא לנו פסק הלכה, אין אנו יכולים ללמוד ממנו מאומה. משום שאין למדים הלכה מטעמי המצוות.

וכי לחדש דבר נפלא, "ואפשר דטובא אשמעינן דאפילו אם יכול לקבל יותר ממ"ב מלקיות, סגי ליה במ"ב, ומיקרי מלקות אחת על ב' לאוין, דכל שמוסיף ג', דיש בזה שיעור מלקות, עולין לו הג' מלקות להחשב כל"ט, כיון שלקה בשעה זו ל"ט והרי אין הדבר מבורר לאיזה עבירה לוקה בראשונה, אלא שיעור מ"ב עולין לו לב' מלקיות.

ולפ"ז אם נתחייב ג' מלקיות, סגי במ"ה, דהיתר מל"ט, כל שלשה ושלשה שהוא שיעור מלקות, עולין לו לחיוב מלקות נפרד."

וכתב דהורה לן רבנו הרמב"ם דין חדש זה דבמ"ה פטר משלש, בדבריו דשינה מלשון המשנה, ונקט "מלקיות הרבה", ולא כ' כלשון המשנה, וכן בסיפא סיים "עד שילקה לכל המלקיות", ומשמע דיש נפקותא בכולן אם הם באומד אחד, ואם איתא דביכול לקבל ע"ח, אין עולין לו אלא לב' מלקיות, וא"כ לא יתכן חילוק הדין בין אומד אחד לב', אלא בב' מלקיות ולא במלקיות הרבה, שדין מלקיות הב' לגבי מלקיות הא' כדין מלקיות הג' לגבי הב', דל"ט הראשונים חשבינן למלקיות הב', ואם יכול לקבל עוד חשבינן להו בשביל מלקיות הג' ולא היה לו לרבינו לשנות מלשון המשנה והדבר צ"ת.

ג) ובעיקר חידושו דבעבר כמה עבירות לוקה על כל אחת מהעבירות הנוספות רק שלשה, וכגון עבר ב' עבירות גם אם בכוחו ללקות ע"ח מלקות אין לוקה אלא מ"ב, יש לתמוה מכמה דוכתי שמפורש שלוקה ב' מלקיות שלמות, כהא דתנן חולין פב, א שחט פרה ואח"כ שני בניה סופג שמונים.

וכי בהערות וציונים ליישב, די"ל דאיירי שאין בכוחו ללקות אלא ל"ט, וא"כ אין עולה לו אלא לעבירה אחת, וחוזר ומתרפא ולוקה ל"ט על העבירה השניה.

ד) והנה הריטב"א כ' דין המשנה וז"ל, עבר עבירה שיש בה שני לאוין, כגון כלאים בכרם או חורש בשור וחמור מוקדשים ודכוותיהו, ומפני שהיתה העבירה אחת אמדוהו אומד אחד לשתיים בפחות משמונים, לפי שלא היה יכול לקבלם, לוקה אומד זה לבדו ופטור,

וביאר הא דתנן מתניי "ואם לאו לוקה ומתרפא", דמשמע דכל שבי"ד לא נזקקו באומד ראשון אלא על מלקות אחת ממתניין לו להתרפא, וקשה, למה ממתניין לו הלא יש להלקותו לפי מה שבכוחו עתה, אלא דאפשר לפרש משנתנו "ואם לאו" היינו שלא אמדוהו לב' מלקות, מפני שלא היה יכול לקבל מ"ב, (עיי"ש ביאור ההו"א בגמ'), ונמ צא דמשנתנו תרתי קתני, דבל"ט לא מפטר אבל במ"ב מפטר.

וכך הוכיח בד' ברמב"ם פ"ז מסנהדרין ה"ד שכתב דין המשנה וז"ל, מי שנתחייב מלקיות הרבה וכו' אם אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא, כיצד נתחייב שתי מלקיות, אמדו יכול הוא לקבל חמשה וארבעים, כיון שלקה חמשה וארבעים נפטר, אבל אם אמדוהו למלקות אחת, והכוחו שלשה או תשעה או שלשים כמו האומד, הרי זה מתרפא וחוזרין ואומדין אותו למלקות שנייה עד שילקה לכל המלקיות שחייב בהן, עכ"ל,

משמע דמפרש "ואם לאו" דמתניי היינו שאינו יכול לקבל כמו שדקדק הרמב"ם שיעור שתי מלקיות, והכהו שלש וכו' "כמו האומד" דהיינו שאמדוהו ללקות פחות מל"ט מלקות, ואי אם לאו דמתניי היינו במקום דיכול לקבל מ"ב, אלא שאמדוהו לקבל מכה אחת, לא יתכן שילקוהו פחות מל"ט, "ולזה השכיל רבינו להזכיר מספרים פחותים מל"ט כדי שיבואר הדבר שב"ד עשו כדין שלא היה אפשר לעשות אומד אחד לב' מלקיות."

וכי החזו"א, דלפי האמור דדינא הוא דמי שיכול לקבל כל המלקות אין ממתנינים שיוסיף כוחו, א"כ ק' לשון המשנה, דהכי הו"ל למיתני, מי שלקה ועבר עבירה שיש בה מלקות, אם יכול לקבל שלש, מלקין אותו, ואם לאו ממתניין לו עד שירפא. ועוד דכל עיקר הדין דמלקין אותו מיד לפי כוחו אי"צ לאשמעינן, דדין פשוט הוא, ואי אתי לאשמעינן דלא מיפטר בחד מלקות על ב' הלאוין כשאין יכול לקבל יותר, א"כ הו"ל למיתני כדתני בברייתא אין אומדין אומד אחד לשני לאוין.

ונמצא דלהרמב"ם אין חידוש המשנה בזה שאומדין לפי כוחו באותה שעה, אלא נתחדש שהיתר מל"ט מלקות, כל שלשה עולין לו למלקות נוסף. ולהריטב"א חידוש המשנה הוא שאומדין אומד אחד ואין ממתנין לו עד שיהא בכוחו ללקות כפי כוחו הבריא.

ה) אשר לפי"ז נראה דהיכא דאמדוהו דיכול ללקות מ"ב, דדינו דעולה לו לבי' המלקיות, וכשהתחיל ללקות, קודם שלקה ל"ט, נפסקה הרצועה או שנתקלקל ברעי, דדינו דאין לוקה עוד ונפטר מאותם המלקות כמבואר בסוגיא, תלי בפלותת הרמב"ם והריטב"א האם נחשב הפסקה רק למלקות הראשון, ועדיין יש לו ללקות בשביל העבירה הנוספת, או דאהני גם לעבירה השניה.

הנה בדעת הריטב"א מבואר דמה שנתחדש במשנה הוא דבעבר ב' לאווין במעשה אחד אומדין אחד לשניהם, ודוקא במעשה עבירה אחת, נראה דהגדר בזה דחשיבי המ"ב כחדא הלקאה, ואינו רק דין לאומדו לפי כוחו ושלא להמתין עד שיתרפא, אלא חשבינן הבי' חיובי מלקות כחדא, וכיון דנחשב הפסקה ודדינו שלא ללקות, נפטר גם מן המלקות השני.

אמנם בדעת הרמב"ם נראה דכיון דאיירי גם בעבירות נפרדות לגמרי, מסתברא מילתא דלא נאמר לחושבן כחד חיוב מלקות, אלא דהוי ב' חיובי מלקות, אשר אין לוקין על עבירה נוספת באותו זמן, מלבד ל"ט מלקות, רק שלשה מלקות על כל עבירה. ובפרט למאי דאסברה לן החזו"א בחידושו, דכיון שלקה בשעה זו ל"ט ואין הדבר מבורר לאיזה עבירה לוקה בראשונה, לכך שיעור מ"ב עולין לו לבי' מלקיות, נראה דהל"ט הם נפרדים ועומדים בפני עצמן, ויכולים לחושבן כקיום מלקות שלמות על עכל אחת מהעבירות. וא"כ אם תפסק הרצועה עד הל"ט הראשונים לא יפטר מן המלקות הנוספים.

ואע"פ שמצאו שהיה יכול לקבל שמונים (פי', אם היו ממתנינים והיה מתרפא בינתיים היה יכול ללקות שמונים), ואם לאו, שלא אמדוהו אלא ארבעים או פחות מארבעים לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה. עכ"ל.

הנה בדבריו מפורש להדיא דלא כהחזו"א דפשיטא ליה דלעולם אין ממתנין למי שתש כוחו עד שיבריא ואומדין אותו לפי כוחו, דהריטב"א כ' דדוקא כשאמדוהו אומד אחד אין אומרים שימתין עד שיתרפא, אבל אם לא אמדוהו באותו אומד לבי' העבירות יש להמתין עד שיתרפא, ומיניה וביה נפקא לן דהא גופא חדית לן מתני' דבעבירה אחת שיש בה ב' לאווין יכולין לאמוד מלקיות על ב' הלאווין באומד אחד, ולא ילקה אלא לפי כוחו, ומבואר א"כ גם מה שכתב דדוקא עבר עבירה אחת שיש בה שני לאווין, כגון כלאים בכרם או חורש בשור וחמור מוקדשים דמפני שהן בעבירה אחת אומדין אומד אחד, אבל ב' לאווין נפרדים אין אומדים ב' המלקיות באומד אחד.

אמנם הרמב"ם פליג בהדיא ע"ד הריטב"א שכי' וז"ל, מי שנתחייב מלקיות הרבה בין על עבירות הרבה בין על מעשה אחד שחייבין עליו מלקיות הרבה, אם אמדוהו אומד אחד לוקה ופטור ואם לאו לוקה ומתרפא, כיצד נתחייב שתי מלקיות, אמדו יכול הוא לקבל חמשה וארבעים, כיון שלקה חמשה וארבעים נפטר וכו'.

ולפי מה שביאר החזו"א בשיטת הרמב"ם מבואר היטב בין אם נתחייב על מעשה אחד אותם המלקיות או על כמה מעשים כל שתש כוחו ואין יכול לקבל ל"ט מלקות, אין ממתנין עד שיבריא, ואם אמדוהו והיה בכוחו ללקות ג' מלקות יתר על ל"ט המלקות הראשונים, לוקה אותם ופטור.

נחשבה" – הגאון מוריניו רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

וכל ישראל ישמעו – ויראו... לשמוע קול שופר... תקע בשופר גדול לחירותינו...

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה. עיין ספורנו שכתב, כי מריו מסיר התקוה שישוב מסוררותו. ע"כ. כלומר, פורר זו מילה שבאה להגדיר את מעשיו הרעים, ומורה היא מלה המבטאת מרידה וחוסר מוכנות לקבל השפעה ממישהו אחר,

והשילוב של השתים גורמת לנו להניח בצדק, שהמצב הוא חסר כל תקוה לשינוי, וזה מה שחורץ את דינו של הבן – הצעיר למדי – לסקילה... ולמדנו מכאן מהו המרחק לפי דיני התורה, בין מי שיש לו תקוה שישוב... למי שאין לו. וכך מסיימת התורה פרשה מיוחדת זו, וכל ישראל ישמעו – ויראו, וי"ל בזה ע"ד הרמז, דעל ידי הפרשה דבן סורר ומורה תהיה התוצאה, שכל ישראל יהיו בגדר של ישמעו – ויראו, שהשמיעה תביא להם היראה, ודו"ק.

בפירוש "אור החיים" על התורה, איננו שומע, למה לא אמר אינו שומע רק איננו, וכתב דאולי שבא להעיר כי כשאדם ממליך בתוכו יצר הרע נשללה ממנו הידיעה והשמיעה, מהנאמר אליו, כי היצר עומד על מפתח הלב, ומונע הדברים מהגיע אל הנפש. והטעם כתב, כי הם יחייבוהו לצאת משם, ועוד כתב שם, והמשלנו הדבר, למלך שהיו שועריו גנבים וליסטים, והבאים לקבול לפני המלך מהם, היתכן שהשוערים ההם יוציאו להם רשות להיכנס למלך לחייבם, כמו כן הדבר הזה, עיי"ש. (וגם בזמנינו רואים דברים דומים הנקרא בלשונינו, ניגוד עינים, ה' ישמרינו).

והנה יש לימוד גדול בכאן, כי זהו טבע האדם שכאשר הוא רוצה למנוע עצמו מלקבל השפעה כלשהי, – כי אינו חפץ להשתנות, – הוא נוטה להסיט את הנושא, וכך דרכו של היצר, הוא מסיט את הנושא ולא נותן לדברים לחדור.

והנה אמרו חכמים במסכת ברכות, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, והנה צריך להבין ממ"נ אם העצה הראשונה טובה, מדוע אינה מועילה לעיתים, וגם ידועה הקושיא שיתחיל ישר ממה שבטוח מועיל.

אמנם יש לומר דהדרך הטובה ביותר להאבק ולנצח את היצר היא, שתמיד ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר, אמנם קורה לעיתים שאין אפשרות, והסיבה לכך היא, כי היצר כה גדול שמונע כל התעוררות, ועל כן ישנן דרכים ועיצות נוספות שתפקידן לבקע את חומות היצר, ולהגיע אל עומק הנפש, וזהו יעסוק בתורה, לעוררו, ולפעמים גם זה לא מועיל ואז צריך עצה אחרת וזהו יקרא קריאת שמע, ולפעמים גם זה לא מועיל ואז ישנה העצה האחרונה ע"י שיזכיר לו יום המיתה. אבל אח"כ כאשר תבקע החומה, שוב צריך לחזור ולעבוד ולשפר עצמו, וזו היא עבודת להרגיז יצר טוב על יצר הרע.

ובאמת אנחנו רואים כיום שקשה מאד לאדם להגיע להתעוררות, וזה דומה לאדם שאבד הכרתו, ופעמים צריך לתת לו איזה טיפול של החייאה וצריך להתפלל שיועיל, ואחרי שיועיל אזי צריך שיקום, להחזיר אותו לחיים.

והנה אלול זהו זמן שישנו טיפול מיוחד של החייאה, ואם יצליח האדם להגיע באלול למצב של הכרה ושל יכולת התעוררות, הרי הוא הגיע למשהו מאד גדול, ויכול הדבר לשנות את כל המצב שלו, ולתת לו תקנה שלא יהיה חס ושלום בגדר של מריו מסיר התקוה שישוב מפוררותו.

אמנם גם לזה צריך רחמי שמים מרובים, שיוכל לחזור לקדמותו, כדכתיב השיבנו ד' אליך ונשובה, חדש ימינו בקדם, כי אנו מתפללים לחזור למצב של יכולת להתעורר, מכל דבר שמעורר.

והנה באלול צריך לעבור בדיקת שמיעה, כי אדם בהרבה מקרים הוא חסר אפשרות שמיעה, – בגדר איננו שומע – ואולם כיצד בודקים? אמנם ישנה בדיקה פשוטה ביותר, והיא לראות ולבדוק בעצמו, האם הקול שופר של כל בוקר משפיע משהו, ואם התשובה היא חיובית, זה סימן טוב שיש לו שמיעה תקינה, ואם חס ושלום לא, אזי המצב מדאיג מעט, וצריך לפתח את השמיעה.

והנה כרגיל בחדש אלול בעלי התקיעה מתאמנים עצמם כדי שיוכלו לתקוע כראוי בראש השנה, אבל כידוע עיקר המצוה בראש השנה היא השמיעה, כאשר נוסח הברכה היא לשמוע קול שופר, ולא לתקוע בשופר, ואם כן וודאי שגם עלינו להתאמן בעיקר בשמיעה, ואפילו התוקע עצמו אם לא שמע רק תקע, לא יצא ידי חובתו. ואם כן פשוט וברור שצריך להתאמן ולהרגיל עצמו בשמיעה.

ומהו האימון של השמיעה, לבחון עצמו ולראות עד כמה זה חודר, והאם רואים שינוי לטובה אחרי ששומעים קול שופר כל בוקר בימים קדושים אלו.

ובספר השל"ה הקדוש מסכת ראש השנה פרק תורה אור: וכל אדם יתעורר מאוד בהתקיעות של ראש חודש אלול, וכו' אחר כך בתקיעות בכל יום ויום יקיים אם יתקע שופר בעיר, ויהיה חרד לעורר בתשובה ויתקן כל המעוות לעשות תשובה על כל ענין וענין. כי השופר מורה על התשובה, כענין שכתב הרמב"ם בשופר של ראש השנה פרק ג' מהלכות תשובה (ה"ד) זה לשונו, אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עזרו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה. ויהיו דברים אלה נמשכים למה שאמרו בירושלמי (דר"ה) וזה לשונו, הך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקים בדיניה לעיל מורה עצלה, דכתיב מה לך נרדם. ונראה דלאו דוקא ישן ממש, אלא אפילו ער ויושב בטל ואינו

מבקש על נפשו בתפלה ובתחנונים ישן מקרי, ואדם מועד לעולם בין ער בין ישן, אם אינו עוסק בתורה ובמעשים טובים. התעוררות הזה יתעורר בכל יום מימי אלול בתקיעת השופר. ע"כ לשון השלי"ה הקדוש. וכמה ענינים נפלאים יש ללמוד בדברי קדשו. דו"ק ותשכה...

והנה קודם כל צריך האדם לשכנע עצמו שהוא אכן מסוגל, וצריך לעשות לעצמו תכנית הבראה, באופן שיוכל לעבוד אח"כ. ובוודאי שמי שיכין עצמו לשמוע כראוי... יצא ידי חובת שמיעת קול שופר בהידור גדול. וכל ישראל ישמעו - ויראו... לשמוע קול שופר... ונזכה לתקע בשופר גדול - להורותינו... וד' יעזרינו על דבר כבוד שמו.

"מתוך ההפיכה"

פרק ע"ח "חורשי המדימות"

תקציר ענייני:

חיים שלום נמצא בפרשת דרכים קשה, הוא מאורס לבחורה חילונית בשם לינור הר מלך הוא התחייב בפניה פעמיים בכתב לשאת אותה, אבל אחרי הדברים הקשים של אפרים זלמן ידידו הוא מהרהר שוב האם הוא לא הורס את כל החיים שלו ושל הדורות העתידים, באשר לא יהיה מי שינחיל להם את המשך המסורת, ביתו יהיה חולין ולא יראה בו זכר לקדשת החיים היהודית.

הוא גם חולם שאביו רק שלמה זלמן ז"ל מגיע אליו בתוכחת מוסר קשה על השאיפה שלו להינשא לאחת ששלושה דורות הם רחוקים משמץ יהדות, בנס לא התבללו בין הגויים. הוא מזהיר אותו שזה הסיכוי האחרון שלו, באם לא ישמע אליו בפעם הזו הוא אובד לעולמים.

בסוף החלום נשמעים קולות יריה שמפחידים את האבא והוא נעלם. חיים שלום מתעורר מהחלום הקשה ואינו יכול להחליט אם היריות הן חלק מהחלום או שהחלום נקטע בשל היריות, הוא יצא החוצה לבדוק ומה שראה הבהיר לו שמסכת חייו השקטה יחסית עומדת להיעלם, מי יודע אם הוא לא יצטרך לעבור שבעה מדורי גיהנום כדי להינצל.

חדר האוכל במחנה יונה* עמד להתרוקן, רוב החיילים סעדו את לבם מכבר, הטבח מוריס חלפון כבד התנועה יצא מפינת הבישולים לרמוח לחיילים שהתמהמהו שצריך לפנות את המקום, כדי לסדר את חדר האוכל ליום המחרת.

כל החיילים אוהבים את הטבח העגלגל בעל הצחוק המתגלגל, שכל החיים עבורו הן בדיחה אחת גדולה, הוא אהוד על הקהל בשל בישוליו הנפלאים יודע הוא לבשל בטעם מרוקאי אבל גם עושה "געפליטע פיש" בטעם פולני והונגרי, ניתן ללמד אותו מתכונים ביתיים הוא מהיר תפיסה להפליא והוא יוצא מגדרו לרצות את החיילים, לכן איתו לא עושים חשבונות, כשמוריס מבקש מכבדים אותו, כי יודעים שהוא משקיע בהם ובאוכל ואין על מה להתלונן.

[*מחנה יונה במקור היה מחנה צבאי גדול מימזים שהוקם ע"י הבריטים מיקומו הוא בסוף רחוב הירקון בתל אביב בצוק שעל שפת הים, מעל בית הקברות המוסלמי הישן. ערב קום המדינה כשהועבר לידי הצבא הישראלי נקבע ע"י הרמטכ"ל הראשון רב אלוף יעקב דורי שהמחנה ישמש את הצבא הטרי בבסיס קליטה ומיון לכל אזור המרכז ובסיס טירונים למתגייסי ח"ש - חיל השדה, שהכשיר לוחמים לחטיבת "גבעתי" אחרי כן הורחב המחנה לעוד מתגייסים עד שהפך למחנה מרכזי ביותר]

בפינה רחוקה בצד עקבו עיניים סקרניות את החיילים, מי יוצא ומי נותר על מקומו. כשחש הסוקר שחדר האוכל התרוקן כמעט כליל, ניגש החייל הסוקר חרשית אל אחד החיילים שנוותר במקומו כאילו בחדר האוכל הפרטי שלו, הלה הוא אדם אדיש לחלוטין שלא מתחשב באיש והוראות הטבח אינן חלות עליו, הוא ישב ולעס את כעכו שטבול היה בכוס קקאו באיטיות מרגיזה, כל זמנו בידיו, אין לו לאן למהר, אותות שעמום ניכרו על פניו הרעות, כנראה שהפעם לא הצליח לארוג תוכנית הצקה.

החייל ניגש במורא, אין זה פשוט לפנות לחייל הקשוח שהטיל את מוראו על כל תושבי המחנה, ולחש לאוזניו בקול שקט.

"ערב טוב לך, יש לי בשביך חדשה מעניינת מאד, מולי פלד החייל המבריק שלנו, הוא בעצם לא מולי פלד".

"אלא מי? אולי הוא סעדיה מרסיאנו ששירת בלח"י וכל יום בא עם סיפור שהוא בן מאומץ של אשכנזי עשיר ועתיד לרשתו"?

"לא אותו אני לא מכיר, לא הייתי בלח"י ואיני מכיר את כל המתחזים משם, אני מדבר רק על מי שאני מכיר, יש כאן מתחזה רציני שתשמח לדעת אודותיו".

"אני מקווה לטובתך האישית שאתה מביא לי עליו נתונים שיועילו, אני לא אוהב חלטורות" הגיב החייל התקיף, תוך שהוא מסיים את הכעך הענקי, מוחה את השיירים משפמו שהיה מעוצב בקפידה, הוא חיטט בשיניו עם קיסם אנה ואנה, כדי לא להשאיר שרידי לכלוך בין שיניו, עתה הוא מואיל בטובו להטות בדל אוזן לחייל הנרגש.

"ברור שכן, אני לא בא סתם לבשר בשורות, כשתשמע את כל מה שיש בידי תשמח עד מאד" סיים החייל בתקווה.

*

מיהו החייל שצריכים להעביר אליו ידיעות על כל מיני מתחזים?

היה זה בנג' מיודעינו מכבר ימים, את החדשה הזו מיהר לבשר לו חייל בדרגת סמל ראשון בשם מומי בר, הוא היה מתחנף בקביעות לאותו פרא אדם, אמנם בנג' הוא חייל בלי כל מעמד רשמי, הוא לא הצליח במיוחד בשום תפקיד צבאי ולא חתר לק, אם יקרה נס יסיים את תפקידו הצבאי כטוראי ראשון, גם זה רק אחרי פרוטקציה רצינית, אפילו מומי בר נחשב כחייל בכיר לעומתו, אבל למעשה בנג' הוא מפקד המחנה ועל פיו ישק דבר.

במחנה הצבאי יונה יודעים כולם, כולל מפקד המחנה אל"מ מ. שעם בנג' לא מתחילים, זה פשוט לא כדאי לאף אחד.

בנג' הוא בחור גבוה קומה ורחב גרם, בעל ארשת קשוחה ביותר, יש לו מבט חד מאוד שמצמיח למקום כל מי שמשמש לו כאובייקט תעלולים, הוא חונן בלשון ארסית ביותר, חדה היא מהתער הדק ביותר ויודעת לבתר מהבשר החי פרוסות סלמי דקיקות ביותר.

אבוי למי שמנסה לבדוק את יכולותיו, הסיפור לא מסתיים בטוב, יש לו כישורי "מנהיג" טבעיים שמקנים לו "מעמד על" כשליט יחיד במחנה, אל"מ מ. יצור אפור נעדר כישורי מנהיג שפיקד בפועל על המחנה השתדל לא להתעמת עם אותו ברנש, יום שלא היה לו עסק עמו נשם לרווחה.

בנג' שם על מומי את עינו, כמעט מהיום הראשון שהגיע למקום, מרגע שגילה שהוא עומד בעמדת הזקיף התעניין בו, בעבר לא נתן בו מבט אפילו הקלוש ביותר, אבל אם הוא בעמדת זקיף, הוא חשוב אצלו. ברגע שנודע לו שמומי הוא כמעט הזקיף הקבוע החליט שהוא עומד תחת חסותו.

עמדה זו נראתה לו חשובה ביותר ואם יש בה זקיף כמעט קבוע, עליו להיות מנאמניו, עמדה זו הייתה אסטרטגית עבורו, היא נתנה לו מידע רב על כל מי שנכנס ויוצא בכל רגע נתון, זה היה חלק ממשחקי השליטה שלו, היו לו נאמנים פזורים בכל מיני מקומות, שני נאמנים שלו שמשו כפקידים בסניף הדואר שהיה ממוקם בקצה המחנה, הוא קנה אותם בשלמונים, הם דיווחו לו על כל תנועה במשרד, כך ידע מי שולח ומה שולח וכן אם מקבל "דברים מעניינים"

(פעמים לא מעטות נטל תרומות ומעשרות כדן מכיר כהונה, מסמכים חשובים בעיקר אם היו שווי ערך, נעלמו בלי להותיר עקבות, איש לא הצליח לעמוד על התעלומה, אם מישהו ניסה לפתוח בחקירה, היה אי מי שדאג לסגור את התיק בו במקום)

היו לו קשרים ענפים עם מספר חיילים שהיו משובצים בעמדות מפתח, כך ידע בנג' כמעט על כל תנועה במחנה כבר ברגע הראשון, כולל מה עושה אל"מ מ. המפקד בכל רגע נתון, הוא צבר מידע רב עליו, כדי להופכו נוח לסחיטה עם בוא הזמן.

הקשר הראשוני הממשי שבין מומי השקט והצייתן לבנג' התחיל לאחר שוידא שהתפקיד שקיבל הוא קבוע.

באחד הערבים ניגש אליו בעת ששהה בחדר האוכל ומיטיב את לבו בארוחה, לאחר יום עבודה שלם בעמדת הזקיף, הוא רכן אליו ולחש באוזנו כדי שאיש לא ישמע.

"מומי יש לי בשבילך משהו חשוב להודיע, ניפגש ליד המשרד בשעה 7 בערב" "קורץ אונד שארפ" (קצר ולעניין) בלי שלום עליכם בלי טפיחה חביבה על הכתף (צ'פחה) למרות שזו היא השיחה הראשונה ביניהם.

בנג' אהב את הפגישות בקדם המשרד, עדיין אין לו משרד משלו, אבל יש לו כבר מיקום על יד המשרד, הוא קבע על כך בעלות ואין פוצה פה ומצפצף, הוא היה שש ושמח לערוך את פגישותיו בתוך המשרד, כשהוא יושב על כורסת המנהלים הגדולה שמשרתת את מפקד המחנה כבד התנועה, אבל הוא רגוע, זה עוד יגיע בהמשך, בעת שיזיז את המפקד הצידה, כרגע יש לו סבלנות, הוא מנהל את הפגישות על יד הדלת הירוקה, יש לו שם כיסא גדול שמחובר בשרשרת פלדה, כדי שלא יוזז מהמקום, הכיסא הראה לכל החיילים שיש לו חיבור למשרד והוא בעצם האחראי הבלתי מוכתר שלו.

מומי נלחץ מאוד, עסק עם אותו יצור דבר לא נעים על דרך ההמעטה, אבל מחוסר ברירה הגיע בזמן למשרדו, שם הודיע לו אותו גברתן שזכה למעמד חשוב, מעתה הוא נחשב "מאנשי שלומי" משמעות הדבר, מעתה הוא מעביר לו כל מידע שנראה לו חיוני.

מומי החוויר כמת וכל גופו רתת, להיות מחובר לאותו יצור איום, לא מהדברים הקלים הם, אבל כשבנג' הודיע לו אין אפשרות לסגת מהכיבוד, לא הייתה לו ברירה אלא לקבל.

בנג' הוא אדם שאינו סובל שאומרים לו את המילה "לא" אבוי אם היה מישהו שאמר לו אי פעם זאת.

לא נותרה הברירה רק לומר לו: "תודה רבה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקי".

מאותו יום היה מומי מיידע את בנג'י בכל דבר שנראה לו שיעניין את החייל הסדיסט.

בתוך לבו בז מומי לאותו בנג'י (בנימוינקה פערקוביץ) אותו הכיר מימי הלימודים בתלמוד תורה וישיבת "חיי עולם" מומי נזהר מאד ממגע עמו בעת שלמדו בחיידר, הוא ידע כי בנימוינקה פערקוביץ הוא "פרא אדם" אמיתי שמסוגל לכל תעלול, כל מי שמנסה להתגרות בו אחד דתו...

במשך השנים השתדל אותו מומי לשמור מרחק מאותו בריה, הוא לא היה בזוית הראיה שלו, הוא לא הפריע לו, הוא גם לא היה נראה אחד שיכול להועיל לו, סתם נער שקט שנועד למלאות את כסאו עד תום שנות הלימודים.

בנימוינקה בשל אופיו הסוער, הסתכסך עם הוריו ומווריו, יותר משהיה בחיידר (ואחרי כן בישיבה) היה ברחובות.

גם שם לא שקט לרגע, הוא היה "פגע רע" בכל מקום, אין ספור חנויות אוכל נפגעו מהמשיכות הקטנות שעשה בהן (פעמים גם החרים פריטי לבוש בעת שהרגיש חסר מסוים) אם היה נתפס היה מצטט גמרא שזכר מאיזשהו מקום, ישראל מוחלים על פחות משווה פרוטה (בעיניו) אין כאן גזל אפילו לא אבק גזל. "הכל מחול לך הכל שרי לך ואף לכתחילה" כפי שהם אומרים לו בפניו במעמד ג' אנשים, איש לא העז לקום ולהחטיף לו סטירת לחי חזקה שתעמיד אותו במקום.

אלו שלא ידעו את מערכת הכללים, שילמו מחיר יקר עבור תעוזתם ככתוב "לי נקם ושלם" על כן כל הנפגעים מחלו לו בדוחק גדול על ה"פחות משווה פרוטה" שסחב (לפי משקלו של בנימוינקה שלקח מכל אחד כמידת-בן אבטיח, מידה גדושה ביותר)

הוא היה אחד הבודדים שלא היה צריך עזרה כדי להגיע לידי ארגון לחי", הוא התייצב שם במלוא הדרו והודיע בחגיגות שהוא נכון לכל פעולה, בכך כבש את לבם של ראשי המחותרת הקטנה, עוז רוחו ותעוזתו הקנו לו מעמד חשוב, אבל מהר נכוו ממנו בשל מרדנותו בכל סמכות שהיא, הוא החזיר מספר פעמים שיועף מהארגון, אבל לא היה איש שיעז לבצע זאת.

ללא חוט השדרה:

לעומתו שלמה ברג (מומי) השקט נמשך לאצ"ל בעקבות אחיו התאום בערל'ה שהיה מקולקל לחלוטין והתגייס לאצ"ל בגיל 17, למרות שבערל'ה כבר לא שמר תורה ומצוות, הקשר ביניהם נמשך, למורת רוחם של ההורים הישרים, לאחר שמצא את מקומו באצ"ל משך את מומי החלוש [באמצע ימי הישיבה גדולה] לארגון, הוא לא היה צריך להרבות בתחנונים, מומי מעולם לא העז לומר לו "לא".

הוא טיהר את השרץ בחלקת לשונו בלי ק"ן טעמים: טייערער ברודער (אחי היקר) שלימה'לה, האסט נישט וואס צו ציטערן פון דעם אונטערגרונד, אין לך מה לפחד מהמחותרת, הם לא מקלקלים, כל אלו שהתקלקלו היו מקולקלים עוד קודם הגיעם לאצ"ל".

הוא הביא את עצמו כראיה, כבר בגיל ארבע עשרה פרק כל עול, אפילו שלא היה מוכשר כלל להיות איש אצ"ל.

כל הפעולות של האצ"ל הן "קודש" למטרה אחת בלבד, להשיב את הארץ לידינו, אי"ה אתה תהיה רק שותף למטרה הנעלה, לגרש את הרשעים ה"איינגלאנדער" האנגלים השולטנים מהארץ ביחד עם הישמעאלים, אני אשגיח עליך בכל משמר שחלילה וחס לא תלמד ממעשיהם הרעים של המקולקלים, די לי בזה שהתקלקלתי ואיני רוצה להוריד את ההורים בשאול יגונה.

הוא הבטיח לו בהן צדקו שבס"ד יהיה כמו מנחם מרקוביטש איש האצ"ל ששומר על כל החומרות כבעבר, הוא אפילו הולך עם "דעם ברייטען טלית קטן" (רחב במידה גדולה) מעל לחולצה וציציות התכלת מתבדרות להן בחוץ ואיש לא מעיר לו על כך.

מומי היה חסר חוט שדרה ולא העז להתנגד לו, הוא לא שאל הרבה שאלות על כל החברה שהוא מכיר, שהיו לבושים בהתאם, כל עוד לא דרכו באצ"ל, אך בתוך מספר שבועות שינו טעמים נגרד אחרי אחיו, כעבור תקופה קצרה לא היה מי שישאל את השאלות הנכונות.

אחרי האצ"ל הגיע למחנה יונה יחד עם כל הקבוצה שלו (ביניהם היה כמובן מיודעינו הרעול שמוליק אייזנבאך מולי פלד) לפתע פגש לחרדתו הרבה בבנימוינקה הפרא אדם אחרי מספר שנים שלא ראה אותו, הוא החליט לעשות כל מאמץ לא להתבלט כדי שלא יכנס לטוח הראיה שלו.

אל"מ מ. כשדאה את אופיו הנוח והצייתי, סימן את מקומו בעמדת הזקיף, תפקיד לא קל בשל השעות הרבות וגם האחריות הרבה שיש בזה, מומי קיבל את התפקיד ולא הביע כל התנגדות, זה היה נראה לו מקום טוב שלא מצריך לחימה בשדה הקרב.

במהרה התברר שאכן מומי הוא זקיף מעולה, הוא קיבל את התפקיד בקביעות. הוא לא ידע שבזה נכנס ללוע הארי.

לאחר שקיבל מומי את התפקיד החדש מבנג'י מילא אותו בנאמנות, בשל פחדו העצום שלא ירע לו, כפי שהיה עושה לכל מי שניסה להעמיד אותו במקום, אבל בלבו המשיך לבוז לאותו יצור שמלבד רוע צרוף, כוח שליטה ותאוה להזיק לכל מה שזו, אין לו כלום, מעולם לא עלתה מחשבה אחת טובה בלבו, הוא לא נתפס ברגע מסוים של ניסיון לעזור לאי מי.

משנת חייו של אותו שרלטן גרסה שהעולם מחולק לשתי קבוצות, מנצלים ומנוצלים.

קבוצת המנוצלים עצמה אף היא מתחלקת לשתיים, אלו שבצד שלו ואלו שעדיין בצד הנגדי, מומי לעת עתה עומד במעמד המנוצלים הלא ניזוקים, כי הוא צייתן, הוא חייב לשפר עמדות, כדי שלא ישנה נתון ועבור לרשימת אלו שצריכים להרע להם.

ענה בא עם מפרעה רצינית, סיפור שיקפיץ את בנג'י עד לשמיים, מענה הוא יוכל לעשות במולי כרצונו, יש לו עליו סיפור חזק והוא ידע לנצל זאת כראוי.

בנג'י עצמו היה מופתע מעט מאוד מהחדשה הטריה שהובאה אליו, מהרגע הראשון לא הריח לו הסיפור של מולי, יצור עלום שלא ידוע עליו פרט אחד מהעבר, הוא שם עליו את עינו לרעה, בטוח היה שאין זה שמו האמיתי, כפי שהוא עצמו שינה את שמו (כבנג'י פרי) הוא ידע עליו שהוא ירושלמי, לזה לא היה צריך חוש ריח, לא היה אחד שיכול היה לתעתע בו, הוא גם ראה שהוא שומר על מספר מצוות, מזה הסיק שהיה בחור ישיבה מקולקל, אלא שבירושלים לא נתקל בו מעולם, כי לא היה בעולם הישיבות ולא התעניין בנעשה שם, אותו עניינו דברים אחרים, כך לא נחשף לאגדה ששמה חיים שלום העילוי הנדיר ביותר.

אבל גם בלי לדעת את הרקע שלו, לא מצא חן בעיניו, הוא נראה לו "מתנשא על כל האחרים" בשל כישורי העל שלו, כולם התפעלו מכישוריו הצבאיים, יש לו מעריצים שמציינים שהוא עוד יגיע רחוק מאד, יתכן שעוד יהיה רמטכ"ל, הרמטכ"ל רב אלוף יגאל ידן מתפעל מאד מכישוריו וכבר שוחח עמו מספר פעמים, הוא גם חביבו של האלוף חיים לסקוב מפקד מרכזי מאד בצה"ל, מפעם לפעם היה מולי מקבל מדליות ועיטורים לאות שבת, על שיפורים מיוחדים שהציע,

דבר זה לא מצא חן בעיני בנג'י, להוותו הרבה הבין שמולי עלול להיות דמות מרכזית במחנה ויחזק אותו לפינה, לו עצמו אין כישורים צבאיים כלל, רק בריונות טרוריות ושרלטנות, דבר זה אינו מהווה כרטיס הנהגה בצה"ל, אין ספק שאם לא ימנעו ממנו לטפס, הוא יגיע לפירמידה, אסור בשום פנים ואופן שזה יקרה. אבל לפני שמקעקעים אותו, צריכים לדעת את הרקע שלו, הוא החליט לעשות עליו בירור רציני, מומי נראה לו שיוכל לעזור לו למצוא את הפרטים החסרים.

"אשמח אם תברר לי מעט אודות החייל מולי פלד, מהיכן צצה דמות זו, לפלא בעיני שלא ראיתו עד לאחרונה ולא ידעתי עליו מאומה, אין לי ספק שהוא ירושלמי, הייתי צריך להכירו משם, אולי החליף צורה, אבל אני בטוח שעוד אזכר בו בעתיד, אשמח אם תעזור לי למלא את המשבצת החסרה.

"מה שאדוני אומר אעשה בשלמות" הניח מומי את ידו על לבו לאות הבטחה.

על מומי הוטלה כעת המשימה, לבחון את עברו של מולי פלד עד כמה שהיד מגעת, מהיכן הוא מגיע? איך השתבץ באצ"ל? מי דאג שיכנס במעמד כה נכבד בצה"ל? אלו היו עיקרי הדברים שהציב בנג'י בפני מומי.

מומי הצדיק את הפניה אליו, כבר חודשיים שהוא מראשי המיידעים של בנג'י, מדי יום או יומיים הוא מביא לו את כל רשימת הנכנסים ויוצאים במחנה, בנג'י יושב ומסמן איקס או וי סביב נתונים שחשובים לו. מומי אכן הביא לו כמה וכמה ידיעות חשובות שהועילו לו מאד, אך בנג'י הוא רשע וסדיסט הוא לא מסוגל לפרגן מילה טובה על הישגיו החשובים, די למומי בזה שלא קיבל ממנו נשיכת נחש או עקיצת עקרב הגונה וכמשל החסידה שיצאה בשלום מלוע הארץ.

מומי לקח את הנושא כפרויקט עתידי, הוא חש קושי לא מעט בעבודה החדשה, את החבורה הירושלמית במחנה יכול היה לספור על שתי אצבעות, רוב חבריו המקולקלים היו בצריפין ולא היה לו איתם שום מגע, הוא חשב לנסוע לירושלים בהזדמנות הקרובה, אולי ימצא אי מי שיוכל להדליף לו פירור מידע על שמוליק אייזנבאך- מולי פלד, אבל ההצלחה הגיעה אליו בזמן קצר ודווקא מתל אביב.

יונטי שונטי נכנס לזירה:

כיצד אירע הנס הגדול? הוא פגש את היצור "אביב שונטי" בתל אביב ברחוב המסגר, הוא חלף על פני אותו אביב בלי לתת בו מבט, אבל אביב שונטי זיהה את מומי בר בו במקום, השניים היו חברים טובים עוד מימי הילדות, שכנים דלת ליד דלת, אבל למרות כל זאת לא קלט מומי את הדמות החדשה של יונטי פרגר, הוא היה יכול לחלוף על פניו אלף פעם ולא היה מזהה אותו, שלומי אינו טיפש כלל אלא שיונטי שינה את צורתו כליל, גם בעלי עין חדה ביותר לא היו מזהים את תווי פניו הנוכחים, כאמן תחפושות השקיע מאמצים רבים בעיצוב דמותו החדשה שלא תוכר על ידי ידידיו הישנים שאולי חפצים ברעתו.

יונטי מחל על כבודו והחליט לעשות היכרות מחדשת ביניהם. הייתה לו סיבה רצינית ביותר להיחשף בפני מומי, הוא ידע שהוא משרת במחנה יונה בתל אביב, סקרנותו בערה בקרבו, מה עושה יציר טיפוחיו, חיים שלום- מולי פלד שמשרת אף הוא שם, מה מצבו כיום, האם הוא מתקדם או דורך במקום.

נתק של שנים חצץ ביניהם מאז התגייסו שניהם לצה"ל, מולי לקח מדי ברצינות את הצבא כפרויקט עליון ולא השקיע בלחפש חברים, ואילו יונטי היה תקוע בצריפין בלי יכולת כניסה למחנה יונה.

מחנה צריפין היה די מרוחק, יונטי לא יכול להיות חייל קרבי (הוא בן יחיד בין 9 בנות, על פי חוקי הצבא אינו יכול להיות חייל קרבי) לא הייתה כל סיבה שיגיע למחנה יונה, הוא סידר את עצמו היטב כאיזה פקיד ניהולי, אבל כמעט שלא הייתה לו עבודה, הפקיד השני עשה כמעט את הכל, יונטי ניצל את זמנו הפנוי בשפע לעסקאות שונות עם החיילים, פעמים יצא לתור את תל

